
Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2021:5

Folkrätten i Israel och Palestina

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:27. Motionärerna vill uppdra till kyrkostyrelsen att låta granska den folkrättsliga situationen i Israel och Palestina utifrån framför allt FN:s apartheidkonvention och Romstadgans skrivning om apartheid. Utskottet menar att Svenska kyrkans arbete i Israel och Palestina är betydelsefullt för den folkrättsliga situationen. De ekumeniska allianserna har för närvarande inga planer på att göra en liknande granskning. Andra internationella organisationer har redan genomfört liknande granskningar. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:27.

Motionens förslag

Motion 2021:27 av Anna Karin Hammar m.fl., Folkrätten i Israel och Palestina

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att låta granska den folkrättsliga situationen i Israel och Palestina utifrån framför allt FN:s apartheidkonvention och Romstadgans skrivningar om apartheid.

Bakgrund

Svenska kyrkans relation till de palestinska kristna är djup och långvarig. Genom ekumenisk dialog och partnerskap i utvecklingsarbetet får Svenska kyrkan möta situationen i det Heliga landet och uppmaningar till den världsvida kyrkan om agerande för en rättvis fred i Israel och Palestina.

Act Svenska kyrkan stödjer palestinska och israeliska partner i deras arbete för bland annat fredlig samexistens, genusrättvisa och rätten till utbildning och hälsa. Genom förankrad policydialog förmedlas våra partners strävan efter en rättvis fred i Israel och Palestina till beslutsfattare i exempelvis Sverige och EU. Detta arbete sker tillsammans med Act Svenska kyrkans lokala partner, ofta i samverkan med de ekumeniska nätverken och alltid med folkrätten som grund. Vägledande i policydialogarbetet är Svenska kyrkans position för hållbar fred mellan Israel och Palestina (www.svenskakyrkan.se/svenska-kyrkan-i-israel-och-palestina) där det uttrycks att Svenska kyrkan verkar för en rättvis och hållbar fred, som bygger på det folkrättsliga ramverket och är framförhandlad av konfliktens parter.

I policydialogarbetet förlitar sig Svenska kyrkan på en samlad juridisk expertis i våra nätverk och i ställningstaganden om folkrättsliga frågor lutar Svenska kyrkan sig mot exempelvis EU, FN och internationella juridiska instanser.

När det gäller den specifika frågan om apartheid-begreppets tillämplighet på situationen i Israel och Palestina finns en bredd av analyser och åsikter, såväl juridiska som politiska.

På senare år, till följd av utvecklingen i området, har ett växande antal jurister, analytiker och människorättsgrupper kommit till slutsatsen att Israel gör sig skyldig till apartheid i hela eller delar av Israel och Palestina. Två exempel nämns i motionen: Human Rights Watch och den israeliska människorättsorganisationen B'Tselem. Båda dessa menar att Israel gör sig skyldig till apartheid i hela Israel och Palestina. En annan israelisk människorättsorganisation, Yesh Din, undersöker i sin rapport, *The Occupation of the West Bank and the Crime of Apartheid: Legal Opinion* (www.yeshdin.org, 2020-07-09), enbart brottets förekomst på Västbanken. Det råder därmed inte enbart delade meningar om begreppets tillämpbarhet, utan även på vilket geografiskt område det är tillämbart. Samtliga tre rapporter analyserar tillämpbarheten av den juridiska termen "apartheid" utifrån kriterier inom internationell rätt (Apartheidkonventionen och Romstadgan), vilket inte bör förväxlas med historiska jämförelser med Sydafrika under 1970-talet, vilka också förekommer i debatten.

I en artikel argumenterar juristen Richard J. Goldstone emot tillämpbarheten av apartheid-begreppet (*Israel and the Apartheid Slander*, *Journal of Palestine Studies*, 2011). Han menar att kriterierna inte uppfylls i Israel, och inte heller på Västbanken även om "situationen är mer komplex" där. Detta eftersom det inte går att belägga någon avsikt att permanent vidmakthålla dominans av en grupp över en annan, vilket är ett av kriterierna för apartheid i Romstadgan.

Varken stater eller internationella organ har än så länge fastslagit att Israel utövar apartheid gentemot palestinierna på det sätt som man exempelvis slagit fast att det råder en ockupation och att bosättningarna strider mot internationell humanitär rätt. Detsamma gäller i huvudsak för de ekumeniska allianser Svenska kyrkan är medlem i. Frågan är omdiskuterad, vissa medlemmar börjar successivt använda begreppet och gör exempelvis uttalanden som säger att situationen liknar apartheid, medan andra avstår från att använda begreppet. Ett antal kyrkor, exempelvis amerikanska United Church of Christ och Sydafrikas kristna råd, har formella positioner som uttrycker att apartheid upprätthålls i Israel och Palestina. Varken Kyrkornas världsråd, ACT-alliansen eller Lutherska världsförbundet har någon position i den specifika frågan och använder i dagsläget inte begreppet apartheid i relation till Israel och Palestina.

I rapporten *Israel-Palestinakonfliktens påverkan på antisemitism i Sverige: världsbilder, delegitimering och tankestrukturer*, 2021 skriver Anders Persson:

Flera av IHRA:s exempel på antisemitism relaterade till Israel krockar med var den samtida debatten om IP-konflikten befinner sig just nu: diskussioner om Israel och apartheid, jämförelser med Israel och bosättarkolonialism, alltfler röster för lika rättigheter och en enstatslösning i IP-konflikten, en mer kritisk syn på sionism och så vidare. De flesta av de här debatterna har ännu inte nått Sverige, men lär göra det i framtiden.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:27.

Utskottet anser att situationen i Israel och Palestina är allvarlig och kräver fortsatt uppmärksamhet. Det arbete som Svenska kyrkan bedriver i området är betydelsefullt för den folkrättsliga situationen och har en långsiktig påverkan.

Varken Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet eller ACT-alliansen har för närvarande planer på att göra en liknande granskning av den folkrättsliga situationen i Israel och Palestina som motionärerna föreslår.

Om Svenska kyrkan skulle genomföra en granskning menar utskottet att den i så fall, om möjligt, skall göras av oberoende utredare i samverkan med globala ekumeniska organisationer, för att få den tyngd och de effekter som motionärerna önskar.

Därför föreslår utskottet att motion 2021:27 ska avslås.

Digitalt sammanträde Uppsala den 7 oktober 2021

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Christian Bonde, Celina Falk, Stig Axelsson, Karin Nodin, Jan Wahn, Marcus Lagerroos, Jerker Schmidt, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Anders Novak och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson, Lars Rande, Erik Ringheim, Malin Attervåg, Niklas Larsson, Inger Fredriksson, Emilia Persson, Gunilla Eldebro, Birgitta Axelsson Edström och Caroline Åkerhielm.

Biskop Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Reservation till förmån för bifall till motion 2021:27 Folkrätten i Israel/Palestina.

När välrenommerade organisationer för mänskliga rättigheter som B'Tselem och Human Rights Watch hävdar att Israel är ansvarigt för en apartheidregim mellan Medelhavet och floden Jordan kan inte Svenska kyrkan förhålla sig passiv. Det är en moralisk skyldighet för Svenska kyrkan att ta ställning till huruvida anklagelserna är trovärdiga eller inte.

För Svenska kyrkan är det även en moralisk plikt att lyssna till de palestinska kristnas röst som redan 2017 bad medlemskyrkor i Kyrkornas världsråd att lyssna till de palestinska kristna organisationernas gemensamma vädjan att granska Israels maktutövning i termer av apartheid (Kairos Palestina II 2017, Open letter).

Apartheid är ett brott mot mänskligheten. Att inte låta granska förekommande apartheiddokumentation och den folkrättsliga situationen i Israel/Palestina med avseende på apartheid är ett svek mot alla som söker sanningen och som tror att Jesu ord om att Sanningen skall göra er fria gäller även i denna situation.

Granskningen av den folkrättsliga situationen i Israel och Palestina utifrån framför allt FN:s apartheidkonvention och Romstadgans skrivningar om apartheid kan ske på olika sätt. Det handlar mycket om en sammanvägning av sådant som redan rapporterats. Detta arbete kan vi, om så behövs, göra själva. Om så är möjligt kan det ske i samverkan med relevanta partner.

Gun Eriksson, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Christian Bonde och Anders Nihlgård

Särskild mening

Vi ansluter oss till reservationen.

*Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Roland Samuelsson,
Lars Rande och Birgitta Axelsson Edström*